

Fekete István szoboravatás Nagymátén

Az erdészek szép szokása, hogy az elődöknek emléket állítanak. Vagy egy szép fát, forrást, kis vadászkunyhót neveznek el róluk, vagy táblát helyeznek el azon a helyen, amelyhez kedves emlék fűzte őket.

Fekete István nagyon jó véleménnyel volt az erdész-vadász személyzetről és ezt írásaiban sem rejtette véka alá. Mint ifjú segédtiszt, három évet töltött itt az egykori gróf Mailáth hitbizományi uradalomban Bakócán. Nagyon sok üzemi és vadászati emlék fűzi többek között ehhez a szép vidékhez. Ezért kapta a nagymátéi park a „Fekete István Fűvészkert” nevet, illetve szobrot állított és emlékösvényt alakított ki a Mecseki Erdészeti Zrt.

Fekete István közel másfélszeres életnagyságú bronz mellszobra *Farkas Pál* szobrászművész alkotása. A szobor mészki talapzatára vésetett az író visszaemlékezése a bakócai időkre:

„Későbbi írásaiban gyakran szerepelnek azok az élmények, amelyeket Bakócán, Nagymátén és a kövesdi erdők csendjében vadászataim alkalmával szereztem.”

Az emlékösvényt tervezte, a táblák szövegét válogatta és a kivitelezést vezette *dr. Tóth Aladár* főerdőmester.

Az avató ünnepély 2006. augusztus 30-án volt Nagymátén. A Baranya Vadászkürt Együttes kürtszava köszöntötte a megjelenteket. A rendező *Bodnárné Palka Réka* volt, aki külön köszöntötte *Köveskúti György* erdőmérnököt, aki még személyesen is ismerte Fekete Istvánt, *Horváth József* Fekete István kutatót és *dr. Bodó Imre* helytörténészt, a Dombóvári Fekete István Múzeum igazgatóját.

A Himnusz eléneklése után *Káldy József* vezérigazgató és *Várady József* sásdi erdészeti igazgató vetették le a leplet Fekete István szobráról.

Ünnepi beszédében *dr. Tóth Aladár* hangsúlyozta, hogy az erdészek most állítottak méltó emléket a fűvészkert, szobor és emlékösvénnyel Fekete Istvánnak.

A Hetvehelyi Általános Iskola tanulói *Pásztori Csongor* igazgató vezetésével verseket szavaltak és részleteket olvastak fel Fekete István műveiből. Először a „Bibócsámnak” című verse hangzott el. Feke-

te István kedves madarai voltak a baglyok. Sokat uhuzott és komoly felvilágosító munkát végzett a ragadozó madarak kíméletére és védelmére. A „Bagoly” című versét az *Ambrus Attila* kezében lévő műanyag uhu jelenlétében szavalták el a gyermekek. Továbbá részleteket olvastak fel az „Őszi esték” című írásából – amikor a principálisa lőtte meg a nagy kant, amely után oly sok éjszakán át járt –, valamint az „Emberek között” regényéből.

Az emlékösvény a Dél-Dunántúli Kék Túra útvonalá mentén található Felsőkövesdtől Hollófészekig. A zománctáblákon Fekete István eredeti írásaiból olvashatók részletek.

1926 nyarán foglalta el első munkahelyét. Gróf Mailáth György hitbizomá-

nyai uradalmában lett segédtiszt Bakócán, és Alsókövesden lakott. Az itt töltött három esztendő alatt nagy gyakorlatra tett szert az üzemi ügyek intézésében, a vadászatban és itt ismerkedett meg későbbi feleségével, a „kedves doktorkisasszonnyal”, *Piller Edit*hével. Itt történt a csodálatos levelezésük, ami az üzemi élet részleteibe is betekintést enged. Itt voltak a kedves séták, amelyek során sokszor térdepeltek az útszéli keresztelők előtt – ahogy ők mondták és írták- kérve „Jóistenkénket” hallgassa meg kéréseiket a nagy gazdasági válság idejében, hogy egy jó állás esetén házasságot köthessenek. Kéréseiket meghallgatták, Ajkán jó állást és lakást kaptak.

De mi történt itt Alsókövesden és Bakócán a munkakezdés és az Ajkára költözés között eltelt három év alatt? Nagyon sok titok övezi ezt az időszakot. A jóhiszemű találgatásokból sok téves adat közöltek már, amelyek úgy keringenek e szép vidék felett, mint Hollófészek felett a visszatelepült hollók és mindig többen lesznek. Nemrég itt a közelben az egyik földúton hallottam, hogy „Fekete István Bakócán volt jegyző...”. Szerencsére a család megjelentette *iff. Fekete István* szerkesztésében két kötetben a szülők bakócai-alsókövesdi levelezésének maradt részét, amely átvészelte Budapest 1945-ös ostromát és a lakásukba beszállásolt német és szovjet katonák nem fűtötték el. A levelezés pontos képet ad az akkori vidéki mindennapokról, a társasági és üzemi élet részleteiről. Ez a levelezés egy különleges napló, amelyet ketten írtak és én Fekete István legérdekesebb művének tartom. Nagyon mozgalmas, élményekben gazdag időszak lehetett ez, mert évekkel később jelentek meg az Alsókövesdre visszaemlékező vadász-

beszélései a NIMRÓD Vadászújságban. A leveleiben a nevet és a helyeket pontosan írja: Kötörő, Gyíkos, Szabási dombok, Lóka, Ihrigék szőlője vagy „halat ellenben nem tudtam szerezni, mert Biedermannék nagyban eladják”. Ez a halastó már a szomszédban, a Sasréti Erdészet területén fekszik, és az eredeti vízjogi engedélyét az 1970-es években még láttam. Mailáth gróf nagyon meg volt elégedve Fekete István munkájával és ezt meg is mondta mások előtt is:

„Segédtsízt úr Ön remek ember! Kár, hogy nem tudok gazdasági munkát adni Önnek, mert igazán megérdemelné” vagy „Segédtsízt úr Ön kedves, tapintatos ember és a nehéz ügyeket is diplomatikusan el tudja intézni.” Az álláskeresését támogatta. Tulajdonképpen Bakócán, a grófi birtokon eltöltött éveknél köszönhettem, hogy megbízták az ajkai birtok vezetésével.

A sok tévedésre pedig: ahogy ő mondaná: „tudják meg végre, hogy nem Bakócán laktam – csak szerettem volna, különösen az eljegyzés után –, hanem Alsókövesden, nem lóháton jártam, hanem a kétkerekű kiskocsin az öreg Bandi nevű lovammal és a puskám is mindig velünk volt. Nem kezeltem az erdőket, mert volt erdőmérnök *Imrik Zoltán* személyében, aki bizony néha-néha borsot is tört az orrom alá. Viszont a segédtsízi feladatok mellett elláttam a számtartói (könyvelési) teendőket is, segédtsízi fizetésért. A 4000 holdas erdőben vadászhattam, nagyvadra is, és az apróvadás vadászatakat én rendeztem. Sokat uhuztam a Tanti nevű uradalmi bagollyal és jó barátságban voltunk.”

Mindig az volt az érzésem, hogy az Alsókövesdi erdőben titok lappang, mert a lenyűgöző táj már az első látásra ismerősnek tűnt, pedig előtte sohasem jártam ott. Hiába törtem ezen a fejem, magyarázatot nem találtam rá. Türelmesen vártam, mikor jutok a titok nyitjára. Ide mindig örömmel jöttem, mert ünnepnapoknak éreztem az itt eltöltött időt, akár dolgoztam vagy esetleg vadászhattam is. Évtizedeken át kellett várom, míg néhány évvel ezelőtt teljesen véletlenül és váratlanul maga Fekete István saját soraival lebbentette fel a fátylat az alsókövesdi erdők titkáról: „Későbbi írásaiban gyakran szerepelnek azok az élmények, amelyeket Bakócán, Nagymátén és a kövesdi erdők csendjében vadászataim alkalmával szereztem.”

Hát igen, e szinte nekem írt sorok olvasásakor jöttem rá, hogy Fekete István szép leírásaiból volt ismerős az alsókövesdi erdő. Tudat alatt ráismertem a tájra. Talán még e sorok végére sem érhettem az olvasással, máris magam előtt látam Nagymátén Fekete István Fűvészkertjében az író bronzszobrát és a kőbe vésett sorait... utána pedig már az emlékösvényen lépkedtem...

Ez az emlékösvény nem hasonlít a tanösvényekre. Esetleg csak annyiban,

Tóth Aladár és Nigrin Zoltán az ünnepségen

hogy itt is táblák vannak. Itt nem ismeretek sajátíthatók el, hogy milyen növény, állat vagy kőzet található az erdőben, vagy milyen erdőgazdasági munkákat kell elvégezni. Itt a hely szelleme a megragadó, ahogy Fekete István mondaná, „genius loci” és ebben a festői gyönyörű környezetben olvashatjuk az író csodaszép sorait, amelyeket az itt szerzett élményei alapján írt. A közönséges halandó csak érezheti a táj szépségeit, de a leírásához író kell. Ezt Fekete István szerencsére a legnagyobb megelégedésünkre megtette.

A táblákon szerepelnek többek között: a környékhez tartozó és az erdőszivárvadász szakmával kapcsolatos írásai, az uhuzás, az útszéli keresztelnél elmondott imák, barátai (gróf Wass Albert, Csathó Kálmán, gróf Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán), 1956, véleménye a protekcióról, kedvenc vadja a róka, a Vuk, a vaddisznó (a vaddisznókerítésénél) és jó tanácsai, amelyek közül egyet megemlítek: „Gyerekeim, egyet ne felejtsetek el: kérni és kérdezni nem szégyen, de lopni és butának maradni, szégyen.”

A táblákon nem szerepel Fekete István életrajza, mellőzősének története, valamint műveinek a jegyzéke. Ezeket kérjük más forrásból megismerni. Nem szerepelnek továbbá a „bakócai” regényéből, az „Emberek között”-ből részletek, mert az egészet táblára lehetett volna vésní. Már a címének is története van. Gorkij hasonló című írása miatt a hatalom „Derengő hajnal”-ra változtatta, nem törődve azzal, hogy ez a semmitmondó cím nem illik az egészhez.

Az „Emberek között” nem állatregény, nem ifjúsági regény, ez egy társadalmi regény, igazi remekmű, hiteles korrajz erről a vidékről, amely a mindennapi élet apró részleteit és szerep-

lőinek testi-lelki gondjait ábrázolja. Mindenkinek szól, mindenkinek ad jó tanácsot, aki veszi a fáradságot és megkeresi benne.

A fiatal erdész, Lesi Gábor szeretné a szomszéd öreg Retek János erdész területét megkapni és a lakásába beköltözni. Egy éjszaka fát szállítanak az öreg területéből. A fiatal erdész szeme felcsillan, itt a kiváló alkalom, hogy az öreg nyakát kitorjje, mert azt hiszi, lopott fáról van szó. A mérnök szintén elhiszi a mesét. Szegény öreget felfüggesztik, majd nyugdíjba akarják küldeni. Az öreg el-

szántan küzd. Szerencséje is van, mert a sok megpróbáltatás, szenvedés és áldozat után jóra fordul minden. A gróf közbelép, az öreg nem veszi el állását, hanem kinevezi főerdőrnek és a fizetését kétszeresére emeli. A történet a főerdőr kisebbik lányának az esküvőjével végződik, azzal a megállapítással, hogy ami volt az volt, nekünk erdészeknek egymás mellett a helyünk. Tisztelt Erdész Munkatársaim, szívveljük meg Fekete István jó tanácsát: nekünk erdészeknek egymás mellett a helyünk. És engedjék meg, hogy hozzátegyem, mindennap!

Fekete István nagyon jó véleménynyel volt az erdőszivárvadász személyzetről. Meghatóan emlékezett meg a szolgálatuk közben meghalt áldozatokról. Emlékműre is gondolt a gödöllői erdőben, de nem valósult meg.

Fekete Istvánnal kapcsolatban még mindig történnek megmagyarázhatatlan dolgok. Az erdészeknek készült „A mi nyelvünk” című könyv 269 magyar író és költő idéz, de Fekete István, a Kisfaludy Társaság tagja kimaradt.

Az emlékösvény két részből áll: a „kis kör” a Nagymátén a Fűvészkertben és a „nagy kör” Hollófészekről Felsőkövesdig a Dél-Dunántúli Kék Túra útvonalán a bakócai leágazással. Négy helyen lehet parkolni: Nagymáté, Bakóca, Alsókövesd és Felsőkövesd. Ezek környékén található a táblák nagy része. Felsőkövesdről egy kis jelzett gyalogúton lehet visszamenni Nagymátéra az Ödön-forrás érintésével. Akik a Kék Túrán mennek végig, azoknak két kitérőt kell tenni: Bakócára, illetve Nagymátéra. A pecsételőhely Nagymátén van. Gyalog szép kirándulásnak számít, ha végigjárjuk az ösvényt.

Dr. Tóth Aladár
főerdőmester
Fotó: **Guba Csaba**